

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 157/2024-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ] zastúpeného advokátom JUDr. Jurajom Prochádzkom, Lakšárska Nová Ves 403, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Cdo/372/2021 z 26. októbra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 29. februára 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutím najvyššieho súdu uvedeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté rozhodnutie zrušiť, vec vrátiť na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov konania.

II.

Skutkové východiská

2. Okresný súd Senica (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom z 12. decembra 2018 zamietol žalobu podanú sťažovateľom spolu s ďalším žalobcom, ktorou sa domáhali určenia, že dve nehnuteľnosti (stavby) patria do dedičstva po [REDAKOVANÉ], zomrelej 1. júna 1995. Dôvodil, že nehnuteľnosti pôvodne tvorili jednu stavbu (stodola) postavenú v roku 1920, pričom pozemok, na ktorom sa nachádzala, darovali v roku 1949 poručiťke jej rodičia, a tak v dôsledku platnosti uhorského obyčajového práva poručiťka nadobudlo vlastnícke právo aj k stavbe stodoly. Poručiťka v roku 1990 darovala pozemok, na ktorom sa stavba nachádzala, žalovaným 1 a 3, preto k zmene vlastníka stavby nedošlo. Po smrti poručiťky v roku 1995 žalované 1 a 3 zmluvou z marca 1996 zrušili a vyporiadali podielové spoluvlastníctvo k darovanému pozemku tak, že ho rozdelili na štyri novovytvorené pozemky, z ktorých každej žalovanej pripadli dve. Predmetom vyporiadania však bola aj sporná stavba. Vklad zmluvy bol povolený 3. apríla 1996. Zároveň žalované 1 a 3

na základe právoplatných stavebných povolení stavbu zrekonštruovali, a to tak, že pôvodná stodola bola prestavaná na dve samostatné bytové jednotky so samostatnými vstupmi.

3. Žalovaná strana predložila v konaní odborné vyjadrenie Ing. Leška vypracované k 4. októbru 2018, ktorý po vykonaní ohliadky stavieb konštatoval, že stavebnými prácami došlo k tak veľkej prestavbe stodoly, že zo stavebno-technického hľadiska táto „de facto“ prestala existovať a vznikli dve nové samostatné bytové jednotky.

4. Okresný súd konštatoval, že žalujúcej strane sa nepodarilo vyvrátiť závery odborného vyjadrenia, keďže nepredložila relevantné dôkazy na podporu svojich tvrdení. Naopak, Ing. Leško podrobne opísal pôvodnú stodolu, pričom vychádzal okrem tvrdení žalovaných aj z predložených fotografií a zo znaleckého posudku znalca v odbore stavebníctvo – pozemné stavby zo 4. marca 1996 vyhotoveného na základe ohliadky vykonanej 1. marca 1996. V prospech žalovaných zohľadnil okresný súd výpoveď svedka [REDAKOVANÉ], ktorý sa zúčastňoval na stavebných prácach na stodole. Nariadenie znaleckého dokazovania navrhnutého žalobcami okresný súd nepovažoval za potrebné, pretože by neprinieslo nové skutočnosti rozhodné pre odlišné posúdenie sporu. Závery odborného vyjadrenia Ing. Leška považoval za odborné ohodnotenie prác vykonaných pri prestavbe stodoly. Právne potom okresný súd vec posúdil podľa § 135b ods. 1 Občianskeho zákonníka tak, že spracovaním pôvodnej stodoly v roku 1996 vznikli dve nové stavby, ktorých vlastníckmi sa stali žalované 1 a 3 (žalovaná 3 v roku 2003 previedla vlastnícke právo k svojej stavbe na žalovaného 2/). Okresný súd prihliadol na užívanie nehnuteľnosti žalovanými v dobrej viere minimálne od prestavania pôvodnej stodoly, k zhodnoteniu stavby žalovanými a v neprospech žalobcov pripočítal časový odstup medzi obdobím, keď došlo k prestavaniu a podaním žaloby.

5. Na odvolanie žalobcov Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom z 22. apríla 2020 potvrdil prvoinštančný rozsudok. K hodnoteniu odborného vyjadrenia uviedol, že posudzovalo skutočnosti, na ktoré sú potrebné odborné znalosti. Zdôraznil, že okresný súd vypočul Ing. Leška, ktorý je znalcom v odbore stavebníctva. Ing. Leško prehľadným a logickým spôsobom vyložil svoje odborné závery a podklady, z ktorých pri zodpovedaní jemu zadanej odbornej otázky vychádzal. Správne teda postupoval okresný súd, ak v spore považoval za esenciálny dôkazný prostriedok práve toto odborné vyjadrenie potvrdzujúce skutočnosti uvádzané žalovanými. V danej veci bolo podstatnou skutkovou okolnosťou tvrdenie žalovaných, že pôvodná stodola zanikla prestávaním. Obrana žalovaných v tomto smere vyznela presvedčivo.

6. Sťažovateľ podal proti rozsudku krajského súdu dovolanie. Porušenie práva na spravodlivý proces založil na tvrdení, podľa ktorého okresný súd nerozhodol o vykonaní znaleckého dokazovania na odstránenie rozporov medzi rozhodnutiami stavebného úradu, ktoré preukazujú zachovanie pôvodnej stavby, a odborným stanoviskom, podľa ktorého pôvodná stavba zanikla jej spracovaním. Pretože rozhodnutie súdov je založené v zásade na jednom dôkaze, a to odbornom vyjadrení, ak sa opomenie účelová výpoveď svedka [REDAKOVANÉ], manžela žalovanej 1, sťažovateľ spochybnil jeho vierohodnosť, pretože bol vypracovaný pre žalovaných, na podporu ich tvrdení, vychádzal z ich informácií, a teda nemôže byť presvedčivejší ako právoplatné rozhodnutia príslušného orgánu štátnej správy, podľa ktorých mala byť stavba - prestavba pôvodnej stodoly na poľnohospodársky účelový objekt vykonaná tak, že investor zachová pôvodnú krytinu a obvodové múry a stropy ostanú pôvodné, a takto podľa kolaudačného rozhodnutia stavba aj vykonaná bola.

7. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa odmietol. K sťažovateľovej námietke nenariadenia znaleckého dokazovania uviedol, že nie je procesným pochybením súdu, ak procesnou stranou navrhované dôkazy neakceptuje. Okresný súd podľa najvyššieho súdu zdôvodnil, prečo považoval odborné vyjadrenie v spojení s ostatnými dôkazmi, ktoré boli v konaní vykonané, za postačujúce pre jeho rozhodnutie s tým, že žalobcovia, hoci spochybňovali tento dôkaz, jeho závery nevyvrátili. Okresný súd zdôraznil pri hodnotení tohto dôkazu, že znalec vo vyjadrení uviedol podrobný opis pôvodnej stodoly a vychádzal nielen z tvrdení žalovaných, ale aj z predložených fotografií a napokon aj zo znaleckého posudku zo 4. marca 1996. Preto podľa najvyššieho súdu nedošlo k porušeniu procesných práv sťažovateľa nenariadením znaleckého dokazovania.

8. Ku kritike hodnotenia dôkazov nižšími súdmi najvyšší súd uviedol, že nesúhlas dovolateľa s hodnotením dôkazov nepredstavuje porušenie jeho procesných práv.

9. Vo vzťahu k namietanému nesprávnemu právnemu posúdeniu veci najvyšší súd dôvodil, že sťažovateľ neuviedol, čo považuje za nesprávne právne posúdenie, nekonkretizoval právnu otázku, na riešení ktorej založil krajský súd svoje rozhodnutie, a neuviedol ani ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, od záverov ktorého sa mal krajský súd odkloniť. V tejto časti preto dovolanie sťažovateľa nebolo odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi.

III.

Argumentácia sťažovateľa

10. Sťažovateľ namieta, že závery odborného vyjadrenia Ing. Leška boli v rozpore s právoplatnými stavebnými povoleniami ako verejnými listinami, ktoré stavebníkov zaväzovali uskutočniť prestavbu pôvodnej stodoly na poľnohospodárske účelové objekty. Práve preto bolo dôležité odstrániť uvedené rozpory znaleckým dokazovaním, ktoré žalujúca strana navrhovala. Rozsudok okresného súdu prijal rozporuplné skutkové tvrdenia v odbornom vyjadrení Ing. Leška, ktorý bol zaplatený účastníkom za to, aby účelovo podoprel tvrdenia jednej procesnej strany, a to v diametrálnom rozpore s právoplatnými rozhodnutiami príslušného orgánu štátnej správy.

11. Právny názor najvyššieho súdu, podľa ktorého nevykonanie dôkazov navrhnutých stranami nie je odňatím možnosti konať pred súdom, je podľa názoru sťažovateľa v rozpore s názorom najvyššieho súdu v inom jeho rozhodnutí, podľa ktorého nevyhovenie dôkaznému návrhu strany sporu možno založiť len tromi dôvodmi. Prvým je argument, podľa ktorého tvrdená skutočnosť, ku ktorej overeniu alebo vyvráteniu je navrhnutý dôkaz bez relevantnej súvislosti s predmetom konania, ďalším je argument, že navrhovaný dôkaz neoverí/nevyvráti tvrdenú skutočnosť. Napokon tretím je nadbytočnosť dôkazu. Ak tieto dôvody zistené neboli, súd postupuje v rozpore s čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy. O návrhu sťažovateľov na nariadenie znaleckého dokazovania okresný súd nijako nerozhodol.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom

súde) i návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nateraz nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

13. Ústavný súd v prvom rade považoval za potrebné ustáliť predmet svojho prieskumu. Sťažovateľ totiž v úvode odôvodnenia ústavnej sťažnosti uvádza, že ju podáva pre porušenie svojich označených práv nielen dovolacím uznesením najvyššieho súdu, ale aj v predchádzajúcich konaniach vedených okresným súdom a krajským súdom. Naproti tomu, návrh na rozhodnutie vo veci samej na poslednej strane ústavnej sťažnosti je formulovaný tak, že k porušeniu práv sťažovateľa malo dôjsť len napadnutým uznesením najvyššieho súdu. Ústavný súd, berúc do úvahy ústavné a zákonné kritériá slúžiace posúdeniu prípustnosti ústavnej sťažnosti, nevyzýval sťažovateľa na odstránenie popísaného rozporu, ale ustálil rozsah ústavnej sťažnosti tak, že namietaným zásahom je výlučne napadnuté uznesenie najvyššieho súdu. Totiž aj v prípade, ak by po výzve sťažovateľovi bolo potrebné preskúmať i rozsudky okresného súdu a krajského súdu, ústavnému súdu by neostávalo iné, len v týchto častiach ústavnú sťažnosť odmietnuť pre nedostatok právomoci podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde, keďže rozsudok okresného súdu meritórne preskúmal krajský súd v odvolacom konaní a rozsudok krajského súdu zas meritórne na základe podaného dovolania preskúmal najvyšší súd. Na tomto závere nič nemení ani procesne formulovaný výrok napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, keďže z jeho dôvodov spoľahlivo vyplýva, že sa dôvodmi sťažovateľovho dovolania vecne zaoberal.

14. Podľa názoru ústavného súdu je záver najvyššieho súdu o nedôvodnosti sťažovateľovho dovolania založeného na § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) ústavne plne udržateľný. Sťažovateľ sa usiluje absolutizovať dôkazný význam ním navrhovaného znaleckého dokazovania. Nadväzne sa snaží spochybníť závery odborného vyjadrenia.

15. Bez toho, aby vstupoval na pole rozhodovacej právomoci všeobecných súdov, ústavný súd konštatuje, že citácie zo stavebných povolení, kolaudačných rozhodnutí a ďalších súčastí stavebnej dokumentácie, ktoré sťažovateľ uvádza na podporu svojej argumentácie („*Investor ponechá pôvodnú strechu aj s krytinou*“, „*Obvodové múry zostávajú pôvodné*“, „*Stropy ostanú pôvodné bez zmeny*“), nedokumentujú bez ďalšieho priamy konflikt so závermi aktuálneho odborného vyjadrenia. Je potrebné si v tejto súvislosti uvedomiť, že úlohou všeobecných súdov v sťažovateľovej veci nebolo skúmanie súladu vykonaných stavebných (rekonštrukčných) prác na spornej stodole so záväznými aktmi orgánov štátnej stavebnej správy. To je stránka administratívna. Súdny však boli povinné rozhodnúť o použiteľnosti občianskoprávných pravidiel regulujúcich zmeny vlastníckeho práva v dôsledku spracovania cudzej veci na novú vec (§ 135b ods. 1 Občianskeho zákonníka), ako na to správne upozornil aj najvyšší súd v bode 23 napadnutého uznesenia. Preto tvrdenie sťažovateľa o rozpore uvedených dvoch skupín dôkazov nemuselo nutne ovplyvniť rozhodnutie všeobecných súdov o určovacej žalobe. Pritom sťažovateľova argumentácia vychádza z relevantnosti tohto rozporu ako zo samozrejmej konštanty.

16. Ani spochybňovanie samotného odborného vyjadrenia sťažovateľovi nesvedčí. Dôvodí totiž, že Ing. Leško svoje závery opieral len o informácie, ktoré mu poskytli žalovaní. Obsahy odôvodnení rozhodnutí všeobecných súdov však tomu nenasvedčujú, keďže z nich vyplýva, že odborné vyjadrenie čerpano aj z vlastnej obhliadky stavieb Ing. Leškom, z fotodokumentácie, ba aj zo znaleckého posudku vyhotoveného v marci 1996. Napokon súd Ing. Leška aj vypočul a ústavný

súd nezistil žiadne náznaky, že by sťažovateľovi spolu s ďalším žalobcom nebol poskytnutý priestor, aby výsledky výsluchu ovplyvnili.

17. Ak v popísaných okolnostiach najvyšší súd dospel k záveru o udržateľnosti postupov a rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu, ústavný súd považuje jeho napadnuté uznesenie za ústavne plne udržateľné. Najvyšší súd preto ústavne súladným spôsobom vyhodnotil, že odborné vyjadrenie v spojení s ostatnými dôkazmi, ktoré boli v konaní vykonané, bolo postačujúce pre rozhodnutie o žalobe sťažovateľa.

18. Nedôvodnou je aj sťažovateľova námietka rozpornosti odôvodnenia napadnutého uznesenia v rovine už judikovaných právnych názorov o preskúmateľnosti skutkových otázok v dovolacom konaní. Právny názor, podľa ktorého nevykonanie dôkazov navrhnutých stranami nie je odňatím možnosti konať pred súdom, je z pohľadu ústavného súdu formuláciou všeobecnej tézy majúcej povahu zásadného východiska, ktoré navyše z hľadiska terminologického reflektuje právny stav z obdobia účinnosti § 237 písm. f) OSP. CSP formuluje prípustnosť dovolania v § 420 písm. f) explicitným prepojením na právo na spravodlivý proces, čo najvyšší súd vo vývoji jeho judikatúry viedlo k postupnej detailizácii podmienok, ktoré musia byť splnené, aby už uvedená všeobecná téza bola použiteľná. Pre ústavný súd však nie sú najpodstatnejšie eventuálne rozpory všeobecne judikovaných právnych názorov najvyššieho súdu. Rozhodujúcim je len ich prípadný dopad na základné práva a slobody sťažovateľa v okolnostiach jeho konkrétneho sporu. Najvyšší súd sa v napadnutom uznesení prihlásil nielen k sťažovateľom kritizovanej východiskovej téze, ale aj k judikátom (bod 22 napadnutého uznesenia), ktoré formulujú požiadavky (tri dôvody) ospravedlňujúce nevykonanie stranou navrhovaného dôkazu nižšími súdmi. Optikou sťažovateľom preferovanej judikatúry potom najvyšší súd napadnuté postupy a rozhodnutia okresného súdu a krajského súdu podrobil prieskumu a uzavrel (bod 23 napadnutého uznesenia), že okresný súd zdôvodnil, prečo bolo žalujúcou stranou navrhované znalecké dokazovanie nadbytočné a tak ho nebolo potrebné vykonať. Tým boli naplnené požiadavky ustálenej rozhodovacej praxe o podmienkach ospravedlňujúcich nevykonanie stranou navrhovaného dôkazu.

19. Pokiaľ ide o odmietnutie dovolania založeného na tvrdenom nesprávnom právnom posúdení veci (§ 421 ods. 1 CSP), sťažovateľ v ústavnej sťažnosti, ktorej dôvodmi je ústavný súd podľa § 45 zákona o ústavnom súde viazaný, proti nemu nepredniesol žiadne výhrady. Preto sa ústavný súd touto časťou napadnutého uznesenia ani zaoberať nemohol.

20. Sumárne ústavný súd konštatuje, že po preskúmaní napadnutého uznesenia najvyššieho súdu v medziach rozsahu a dôvodov ústavnej sťažnosti nezistil žiadne signály, ktoré by odôvodňovali úvahu, že po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie prichádza do úvahy aj eventualita jej vyhovenia. Zjavne neopodstatnenou je ústavná sťažnosť, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07). Z uvedených dôvodov ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

21. Odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku má za následok, že je bez významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa vznesenými v sťažnostnom petite (zrušenie napadnutého rozhodnutia, vrátenie veci, priznanie náhrady trov konania).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. marca 2024

Robert Šorl
predseda senátu